

ДО ЧИТАЧІВ

Нове число нашого наукового журналу виходить друком у час драматичних випробувань для України й демократичного світу в цілому. Кривава війна, яку розв'язала в Україні Російська Федерація, радикально змінила не тільки політичне життя континенту і світу, а й напрямки наукових студій у галузі україністики, русистики та споріднених дисциплін. Відстоюючи базові людські цінності, зокрема свободу і право бути господарями на власній землі, українці героїчно борються з загарбником. Війна стала трагічним досвідом для мільйонів українок та українців, але й часом відваги, мужності, незломності. Актуальний стан українського духу добре відображає плакат художника Максима Паленка *Маріупольська Покрова*, який поміщаємо на одній з титульних сторінок цього номеру журналу.

Варто зазначити, що польська україністика однозначно задекларувала солідарність з Україною, утверджуючи демократичні цінності та право українського народу до суверенного існування. Про це свідчить наша спільна відозва, ініційована познанською україністикою та опублікована в перші дні війни, текст якої наводимо нижче. Більше того, польські україністи безпосередньо заангажувалися в гуманітарну допомогу колегам з України, зміцнюючи тим самим співпрацю з науковими та освітніми осередками сусідньої держави в цей непростий час.

Незважаючи на очевидні труднощі, пов'язані з поточною ситуацією, ми все-таки не стали затримувати випуск журналу та уклали його чергове число. Матеріали, що опубліковані в цьому номері журналу, традиційно представлені у двох рубриках – мовознавства та літературознавства, хоча окремі студії мають виразно інтердисциплінарний характер та можуть зацікавити також представників інших наук. Прикметно, що в опублікованих статтях містяться рефлексії про сучасний стан української мови, літератури та культури – в нинішніх обставинах такі теми видаються особливо важливими. У контексті російсько-української війни 2022 року проблеми національно-культурної ідентичності не можуть розглядатися абстрактно, вони становлять основу глибокого конфлікту, який заповіджений на більшу часову перспективу.

У розділі мовознавчих студій представляємо читачам чотири статті. Лариса Колібаба з Києва зосереджує увагу на особливостях функціонування сучасної української мови. Її стаття присвячена змінам у граматичному вираженні

семантики часу. Відстежено такі зміни на прикладі розвитку літературної мови в останніх двох десятиліттях, тобто в XXI столітті. Мова сучасної української преси стала об'єктом дослідження Оксани Попкової, яка розглядає семантику та прагматику сучасних okazіоналізмів. Руслану Савчук зацікавили мовностилістичні особливості публіцистики Святомира Фостуна, що була опублікована на сторінках маловідомого журналу повоєнної української еміграції „Сурмач”. Оригінальну студію з історії української мови представила Агата Скужевська з Кракова. Вона звернулася до аналізу діалектних рис, зафіксованих у раритетних словниках XIX століття авторства Ілька Магури. Проведений дослідницею лексикографічний аналіз цих пам'яток дозволив ідентифікувати фонетичні та морфологічні ознаки галицького діалекту, а також зіставити їх із нормами сучасної української мови.

Розділ літературознавства охоплює широку проблематику, що стосується як історії літератури, так і сучасного її стану, а також теоретичних аспектів україністики. Тетяна Батицька зі Львова аналізує культурний доробок одного з найбільш престижних театральних колективів сучасної України, а саме Львівського театру імені Марії Заньковецької. У період суспільної трансформації кінця 1980-х та 1990-х років цей театр виконав визначну роботу в напрямі національно-культурного відродження українців, про що свідчить і його репертуар, і критичні відгуки найбільш відомих постановок. Адріана Генц простежує становлення історіографічного канону в польсько-українському літературознавстві, охоплюючи великий часовий проміжок – від XVIII до XX ст. Анна Горнятко-Шумилович у новій статті продовжує досліджувати малу прозу галицького письменника міжвоєнного періоду Василя Ткачука. Цього разу вона пропонує критичні судження щодо творів, які свого часу не були гідно оцінені, а сьогодні заслуговують на реінтерпретацію. Над проблемою ідентифікації жінок-письменниць замислюється Леся Демська-Будзуляк. При цьому дослідниця чітко окреслює період та місце: це 20–30-і роки XX ст. в радянській Україні. Як стверджує авторка, жіноча ідентичність представлена в цей час невиразно, що пов'язано з трактуванням жінки в сталінському суспільстві. Драматургія сучасного автора Валерія Герасимчука стала предметом зацікавлення дослідниць із Вінниці Галини Каспич та Ніни Поляруш. У їхній статті розглянуто своєрідне осмислення українського культурного пантеону в драматургії Валерія Герасимчука. Художній світ Івана Багряного зацікавив Христину Макарадзе із Харкова. Вона пропонує компаративну студію, порівнюючи візуальні образи роману *Тигролови* та режисерське й акторське втілення цих образів у екранізації твору, здійсненій Ростиславом Синьком у серіалі з тією ж назвою, що й роман Багряного.

Особливості дискурсу пам'яті в сучасній літературі з'ясує Оксана Пухонська, зосереджуючи увагу на одній з літературних новинок останнього часу, а саме книжці Сергія Осоки *Три лини для Марії*. Олена Романенко

пропонує панорамний огляд сучасної літератури з точки зору міграційного дискурсу. Ґрунтовність рефлексій авторки підтверджує як теоретична рамка дослідження, так і приклади з сучасної літератури, а саме відомі твори Сергія Жадана та Володимира Рафеєнка, що викликали дискусії серед українських критиків. Ірина Терехова розглядає казкову прозу поета-романтика Євгена Гребінки: вона аналізує теми й мотиви цієї прози, а також цікаві аспекти, що стосуються поетики літературних казок Гребінки. Розділ завершує полемічна стаття Ростислава Чопика, яка стосується проявлення національно-культурної ідентичності українців у сучасній науці про літературу, і не тільки. Дослідник широко окреслив перспективу україністичних студій, акцентуючи на дискусійних аспектах, пов'язаних із дефініцією національного чинника: це відлунує також у амбітній назві статті (*Шевченко проти Путіна*). Маємо надію, що поставлені Ростиславом Чопиком питання знайдуть відгук у свідомості багатьох гуманітаріїв, адже вони торкаються самої основи наукових студій у галузі україністики.

Віддаючи до друку це число журналу, ми щиро сподіваємося на успішне продовження студій над українською мовою, літературою та культурою, які в нинішніх умовах війни є цілком загроженими і потерпають від гуманітарної катастрофи, що накрила всю Україну. При нагоді висловлюємо подяку працівникам наукового видавництва Університету ім. Адама Міцкевича за успішну співпрацю та уважну підготовку журналу до друку.

Ярослав Поліщук, Анна Горнятко-Шумилович